

Warszawa, 08-07-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

**Zespół Prawa Administracyjnego
i Gospodarczego**

V.511.261.2025.EG

**Pan Maciej Karaszewski
Dyrektor Departamentu Lecznictwa
w Ministerstwie Zdrowia
via ePUAP**

Szanowny Panie Dyrektorze,

w skargach kierowanych do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich sygnalizowany jest problem osób młodych pobierających rentę rodzinną, które mimo tego, że wciąż uczą się i nie mają innych źródeł dochodów, z chwilą ukończenia 18. roku życia obciążane są składką zdrowotną.

Tytułem przykładu, pragnę odwołać się do jednej ze spraw indywidualnych, w której chłopak po śmierci ojca od kwietnia 2024 r. pobierał rentę rodzinną. Z dniem osiągnięcia pełnoletności w 2025 r. okazało się, że od ww. świadczenia pobierana jest składka zdrowotna. Sytuacja życiowa i materialna chłopca nie zmieniła się, kontynuował naukę w szkole średniej oraz nie osiągał żadnych innych dochodów. W ocenie matki chłopca, która przedstawiła tę sprawę w Rzecznikowi, obecnie obowiązująca regulacja jest niesprawiedliwa i krzywdząca, gdyż nie uwzględnia realiów życia młodzieży znajdującej się jednocześnie w żałobie oraz w procesie dalszej edukacji.

W tym kontekście wskazać należy, że renta rodzinna jest świadczeniem wypłacanym uprawnionym członkom rodziny w przypadku śmierci osoby bliskiej, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy

lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń¹. Zasadniczo prawo do renty rodzinnej² przysługuje dzieciom własnym, dzieciom drugiego małżonka i dzieciom przysposobionym do ukończenia 16 lat, do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w ww. okresie. Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Co istotne, w przypadku osób pobierających rentę, obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego powstaje od dnia, od którego przysługuje wypłata renty i wygasa z dniem zaprzestania pobierania świadczenia³. Przy czym, renta rodzinna małoletniego dziecka nie stanowi podstawy wymiaru składki zdrowotnej. Przepis⁴ w brzmieniu od dnia 1 lipca 2022 r. stanowi, że osoba pobierająca emeryturę lub rentę to osoba objęta zaopatrzeniem emerytalnym lub rentowym, z wyłączeniem dzieci do 18. roku życia pobierających rentę rodzinną. Ponadto, do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na zasadach określonych w ustawie mają prawo osoby, które nie ukończyły 18. roku życia pobierające rentę rodzinną, jeżeli mają miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), lub Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej⁵.

Z powyższego wynika, że po ukończeniu 18. roku życia osoby pobierające rentę rodzinną, pomimo tego, że nadal uczą się, nie są objęte regulacją, która dotyczy uczniów. Natomiast obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają uczniowie w rozumieniu przepisów o systemie oświaty niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu⁶. Za członka rodziny uznaje się bowiem dziecko własne, dziecko małżonka, dziecko przysposobione, wnuka albo dziecko obce,

¹ Art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1631 ze zm., dalej: „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”).

² Art. 68 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

³ Art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 146 ze zm., dalej: „ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej”).

⁴ Art. 5 pkt 20 lit a) ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej.

⁵ Art. 2 ust. 1 pkt 3 lit c) ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej.

⁶ Art. 66 ust. 1 pkt 17 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej.

dla którego ustanowiono opiekę, albo dziecko obce w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka, do ukończenia przez nie 18 lat, a jeżeli uczy się dalej w szkole lub odbywa kształcenie w uczelni lub szkole doktorskiej – do ukończenia 26 lat, natomiast jeżeli posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub inne traktowane na równi – bez ograniczenia wieku⁷. Oznacza to, że nawet po osiągnięciu pełnoletności w przypadku kontynuowania nauki, osoba taka może być ubezpieczona zdrowotnie jako członek rodziny.

Z powyższego wynika, że w obecnie obowiązującym stanie prawnym, osoby młode, pozostające w trakcie nauki, które pobierają rentę rodzinną w związku ze śmiercią rodzica, obowiązane są do opłacania składki zdrowotnej. Skutkuje to zmniejszeniem wysokości świadczenia, które było wypłacane do czasu osiągnięcia przez nie 18. roku życia.

Ze stanowiska Ministerstwa Zdrowia przedstawionego w odpowiedzi na interpelację poselską wynika, że obecnie nie planuje się zmian legislacyjnych wyłączających z tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego osoby, które pobierają rentę rodzinną, a ukończyły 18. rok życia⁸.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że taki stan może wywoływać pytanie o zgodność z konstytucyjną zasadą równości, wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji⁹, która nakazuje równe traktowanie wszystkich podmiotów charakteryzujących się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), a więc osób osiągających pełnoletność, ale nadal uczących się. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że wszystkie podmioty charakteryzujące się daną cechą istotną w równym stopniu, mają być traktowane równo, tzn. według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących¹⁰. Z formuły tej wynika, że zachowanie równego traktowania jest konieczne w obrębie danej kategorii podmiotów, charakteryzujących się daną cechą istotną. W konsekwencji naruszenie zasady równości występuje wówczas, gdy norma prawna odmiennie traktuje adresatów, którzy odznaczają się tą samą cechą wspólną.

⁷ Art. 5 pkt 3 lit a) ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej.

⁸ Pismo z dnia 2 marca 2024 r. (nr DLU.050.4.2024.AŻ) – odpowiedź na interpelację poselską nr 1211 z dnia 7 lutego 2024 r.

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 ze zm., dalej: „Konstytucja”).

¹⁰ Wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 28 listopada 1995 r. (sygn. akt K 17/95), 10 października 1998 r. (sygn. akt K 7/98).

Mając na uwadze powyższe, z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, na podstawie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹¹, zwracam się z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska wobec opisanego problemu także w odniesieniu do podniesionej kwestii konstytucyjnej. Ponadto proszę o wskazanie, dlaczego ustawodawca zdecydował o wyłączeniu jedynie dzieci do 18. roku życia pobierających rentę rodzinną i nie uwzględnił sytuacji osób, które otrzymują rentę rodzinną po osiągnięciu pełnoletności i nadal uczą się.

Z wyrazami szacunku

Piotr Mierzejewski

Dyrektor Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/

¹¹ Art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm., dalej: „ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich”).